

Monitoimijainen sosiaalityö vankilasta vapautuvan tukena digitalisoituvassa yhteiskunnassa

VAPAA-hanke 2024-2025
Laurea-ammattikorkeakoulu

Teemu Rantanen, Laurea-AMK
Mari Suonio, Itä-Suomen yliopisto
Janika Lindström, Laurea-AMK

Monitoimijainen sosiaalityö vankilasta vapautuvan tukena digitalisoituvassa yhteiskunnassa (VAPAA)

- Tutkimuksen lähtökohdat ja desistanssin käsite
- Hankkeen toimijat, tutkimuskysymykset ja työpaketit
- Monitoimijaisen sosiaalityön toimintamalli vankilasta vapautumisen tukemiseksi
- Sosiaalityöntekijätutkimus: Digitaalisen sosiaalityön merkitys vankilasta vapautuvien tukena

Teemu Rantanen

Laurea-ammattikorkeakoulu

Tutkimuksen tausta ja tavoite

- Lähtökohtana havainto siitä, että vapautuvat vangit jäävät varsin usein vaille tarvitsemiaan palveluita ja monesti heiltä puuttuu myös yhteys julkiseen sosiaalityöhön. Toisaalta järjestökentän ja vertaistuen merkitys on keskeinen -> voidaan puhua monitoimijaisesta sosiaalityöstä. (ks. Järveläinen ym. 2023.)
- Sosiaali- ja terveystieteisiin liittyvät rakenteelliset muutokset ja 2020-luvulla nopeasti edennyt palvelujen ja vankiloiden digitalisaatio luovat uusia mahdollisuuksia ja haasteita vapautumisen nivelvaiheen tukeen.
- Tutkimuksessa selvitämme, miten monitoimijainen sosiaalityö voi olla rikostaustaisten asiakkaiden tukena vankilasta vapautumisen nivelvaiheessa.

Järveläinen, E., Rantanen, T., & Toikko, T. (2023). Meanings of a client-employee relationship in social work: clients' perspectives on desisting from crime. *Nordic Social Work Research*, 13(2), 318–332.

<https://doi.org/10.1080/2156857X.2021.1981984>

Monitoimijainen sosiaalityö

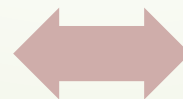
Aikuissosiaalityö

Asiakkaaksi tulo, tukitoimet, asiakassuhde

Rise

Vankeus -> VKV ->
vapautuminen

Järjestöt, vertaiset /
kokemus-asiantuntijat

Työvoimapalvelut,
asumispalvelut,
Kela yms. toimijat

Ydinkäsitteenä desistanssi (=rikollisuudesta irrottautuminen)

Desistanssi voi perustua

- Sisäiseen muutokseen
- Ulkoisiin tekijöihin
- Näiden yhteisvaikutukseen

Desistanssiproessi voi tapahtua

- Hitaan kypsymisen kautta
- Elämän käännekohtien kautta
- Muutoksen koukut voivat katalysoida desistanssia
 - Tapahtumat tai mahdollisuudet, jotka edistävät käyttäytymisen muutosta
 - Esim. positiiviset roolimallit, tukiverkostot, uusi työpaikka

Desistanssin tukeminen

Desistanssin tukeminen voi tapahtua

- Konkreettisen tuen, (mm. taloudellinen tuki, tuki työllistymiseen) kautta
- Tukemalla päihteetöntä arkea
- Tukemalla henkilön sisäistä muutosta sosiaalisen tuen, keskustelujen, terapeutin työskentelyn kautta
- Rakentamalla sosiaalista pääomaa kokonaisvaltaisen tuen kautta

VAPAA-hankeen toimijat

- **Laurean-ammattikorkeakoulu:** yliopettaja Teemu Rantanen, yliopettaja Tarja Juvonen, lehtori Janika Lindström, asiantuntija Hanna Rantala, yliopettaja Eeva Järveläinen
- **Itä-Suomen yliopisto / sosiaalityö:** professori Timo Toikko, yliopisto-opettaja Mari Suonio
- **Pohjois-Savon hyvinvointialue:** tutkimuspäällikkö Anne Waldèn, tutkijana erikoissosiaalityöntekijä Katja Surakka
- **Vantaan ja Keravan hyvinvointialue:** tehtäväaluepäällikkö Minna Ryhänen, johtava sosiaalityöntekijä Hanna Tuomisto, tutkijana/kehittäjänä sosiaalityöntekijä Sara Ramstadius

Informantteina mukana yhteensä 10 hyvinvointialuetta

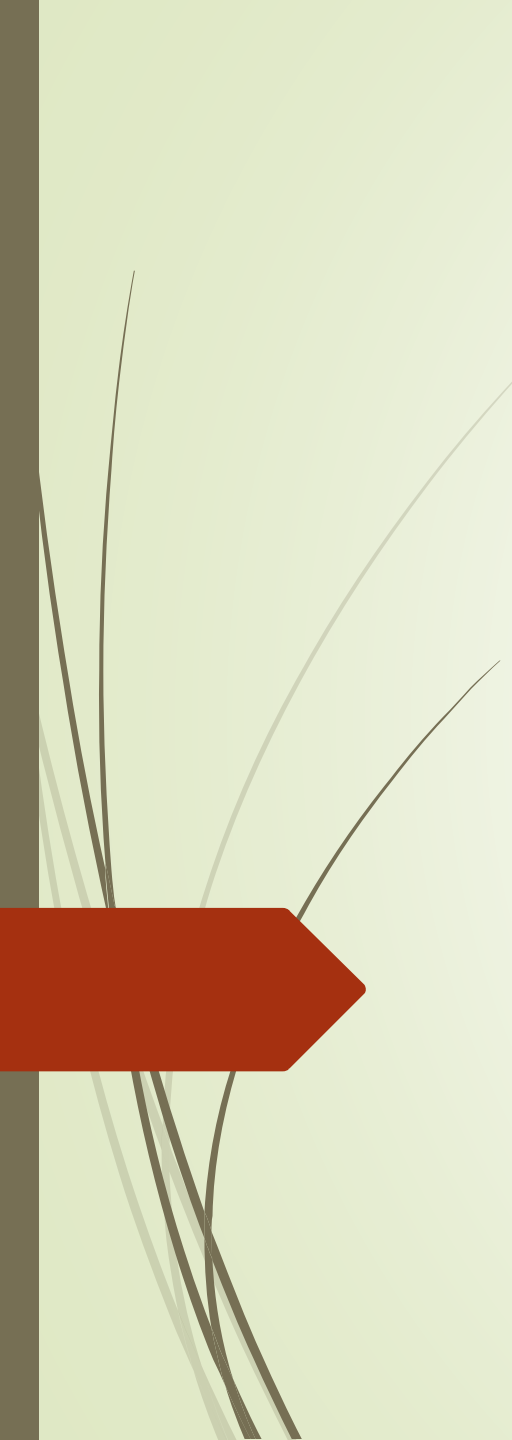
Sosiaalityön VTR-rahoitus (STM) 1.1.24-31.12.25

Tutkimuskysymykset

1. Millaiset toimintatavat ovat tutkimuksissa osoittautuneet vaikuttaviksi rikollisuudesta irrottautumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta?
2. Mitä mahdollisuuksia ja haasteita sosiaalityöntekijät näkevät vankilasta vapautumisen nivelvaiheen monitoimijaisessa sosiaalityössä rikollisuudesta irrottautumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta ja mikä on digitalisaation merkitys tässä?
3. Miten koulutetut kokemusasiantuntijat voivat olla nivelvaiheessa vapautuvan vangin tukena, ja miten kokemusasiantuntijakoulutus tukee rikollisuudesta irrottautumista ja yhteiskuntaan kiinnittymistä?
4. Millaisia toimintamalleja vapautuvien vankien kanssa tehtävään sosiaalityöhön on kehitetty kunnissa ja hyvinvointialueilla?

Hankkeen työpaketit

1. Vaikuttavat käytännöt vankilasta vapautuvien tukemisessa
 - kirjallisuuskatsaus
2. Aikuissosiaalityö nivelvaiheen monitoimijaisessa yhteistyössä
 - sosiaalityöntekijähaastattelut (N=19)
3. Vertaisten ja kokemusasiantuntijoiden merkitys vankilasta vapautuvien tukemisessä
 - kokemusasiantuntijahaastattelut (N=20)
4. Hyvinvointialueiden toimintamallit
 - asiakirja-analyysi (valtakunnalliset ja alueelliset strategiat, hallinnolliset asiakirjat)
 - kartoittava kysely (hyvinvointialueiden aikuissosiaalityö, järjestöt, Rise, N=82)
5. Hyvinvointialueiden tutkimusperustaiset sosiaalityön käytänteet vankilasta vapautuvien asiakkaiden tukemisessä
 - Kehittämistoimintaa hyvinvointialueilla (Pohjois-Savon sekä Vantaan ja Keravan HyvA:et)
 - Tutkimusten pohjalta ja kehittämispajatyöskentelyn avulla kehitettiin monitoimijaisen sosiaalityön toimintamalli vapautuvien vankien rikollisuudesta irrottautumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen tueksi

Toimintamalli vapautuvien vankien rikollisuudesta irrottautumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen tueksi

Sara Ramstadius, Katja Surakka, Mari Suonio & Teemu Rantanen

Tutkijoiden ja vankilasta vapautuvien kanssa työskentelevien asiantuntijoiden alustavat puheenvuorot

KEHITTÄMISPAJA 1:
Hyvinvointialue

KEHITTÄMISPAJA 2:
Järjestöt, säätiöt ja
kokemusasiantuntijuus

KEHITTÄMISPAJA 3:
Rikosseuraamuslaitos

KEHITTÄMISPAJA 4:
Monitoimijaisen
sosiaalityön malli

Pienryhmäkeskustelua tukevat kysymyssarjat sekä moniääninen keskustelu ja yhteinen tiedonmuodostus

Monitoimijaisen sosiaalityön toimintamalli

Desistanssia tukevat tekijät sosiaalityössä

PRIMÄÄRINEN DESISTANSSI Rikollisuudesta irtaantuminen	SEKUNDAARINEN DESISTANSSI Uuden identiteetin muodostaminen	TERTIÄÄRINEN DESISTANSSI Sosiaalinen integroituminen ja hyväksyntä
<p>Rikoksettoman elämän edellytyksien tukeminen</p> <ul style="list-style-type: none">• Päihteettömyyden tukeminen• Läheissuhteiden tukeminen• Asumisen ja toimeentulon tukeminen <p>Palvelutarpeen arvio</p> <ul style="list-style-type: none">• Monitoimijaisen sosiaalityön tarpeen tunnistaminen• Asiakkaan yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden huomioiminen• Yksilöllisen tukiverkoston kokoaminen <p>Digitaalisen asiointin ja palvelujen hyödyntäminen</p> <ul style="list-style-type: none">• Digitaalinen osallisuus• Digitaalisten palveluiden tarjoaminen <p>Palvelujatkumoiden turvaaminen vankilasta vapautumisen nivelvaiheessa</p> <p>Valvotun koevapauden aikainen tuki</p>	<p>Sisäisen muutoksen tukeminen</p> <ul style="list-style-type: none">• Yhteisöllisyyden ja mielekkään ja omannäköisen arjen tukeminen• Osallisuuden, toimijuuden ja minäpystyvyyden vahvistaminen <p>Luottamus asiakkaaseen, mahdollisuuksien antaminen ja luominen</p> <p>Suhdeperustainen sosiaalityö</p> <ul style="list-style-type: none">• Luottamuksellinen asiakas-työntekijäsuhde• Yksilöllinen ja arvostava kohtaaminen• Reflektiivinen työote <p>Järjestöiltä ja kokemusasiantuntijalta saatu tuki</p>	<p>Sosiaalisen osallisuuden sekä opiskelun ja työllistymisen tukeminen</p> <p>Yhdenvertaiset ja saavutettavat palvelut</p> <p>Monitoimijainen verkostotyö ja olemassa olevat alueelliset verkostot</p> <p>Vankilasta vapautuvien kanssa työskentelevien ammattihenkilöiden riittävä osaaminen ja mahdollisuus kouluttautua</p> <p>Rakenteellinen sosiaalityö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen</p>

Monitoimijaisen sosiaalityön toimintamalli vankilasta vapautuvan tukena

ENNEN VAPAUTUMISTA

Sosiaalihuollon tarve tunnistetaan vankeusrangaistuksen alkaessa tai sen aikana

Asiakas, asiakkaan edustaja tai asiakkaan kanssa työskentelevä henkilö, yleensä vankilan työntekijä, tekee yhteydenoton hyvinvointialueelle

Yhteydenotto tai ilmoitus sosiaalihuoltoon

Yhteydenotto sosiaalihuoltoon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa

- Asiakkaan palvelutarve arvioidaan vankeusajalla
- Työssä korostuu asiakkaan ja työntekijän välisen luottamussuhteen rakentaminen, mikä voi vaatia aikaa

Monitoimijainen palvelutarpeen arviointi

Palvelutarpeen arviointi aloitetaan vankeusajalla

- Monialainen yhteistyö (SHL § 41)
- Asiakkaan yksilöllisen tarpeiden ja toiveiden huomioiminen
- Asiakkaalle nimetään omatyöntekijä

Yksilöllisen verkoston kokoaminen vankilasta vapautuvan tueksi

- Julkiset palvelut, muut toimijat ja asiakkaan läheisverkosto

Palvelujatkumoiden ja palvelujen turvaaminen vankilasta vapautumisen nivelvaiheessa

Monitoimijaisen sosiaalityön suunnitelma ja seuranta

Rinnakkaiset palvelut ja asiakassuunnitelmat

- Suunnitelma laaditaan yhteistyössä asiakkaan ja muun verkoston kanssa.
- Suunnitelman mukaisten palvelujen järjestäminen, toteuttaminen ja seuranta
- Asiakassuunnitelma tarkistetaan sovittuna ajankohtana

Asiakastyössä korostuu vuorovaikutus ja suhdeperustainen sosiaalityö

Asiakkaalla ei enää ole tarvetta monitoimijaiselle/-ammattilliselle sosiaalityölle

Palvelun päättyminen arvioidaan yksilöllisesti jokaisessa palvelussa asiakkaan kanssa

Desistanssin (rikollisuudesta irrottautumisen) tukeminen kaikissa asiakasprosessin eri vaiheissa

Digitaalisten palvelujen ja monikanavaisen asiointin hyödyntäminen asiakasprosessin eri vaiheissa

Tiedon kulkuun ja antamiseen liittyvien käytäntöjen sopiminen asiakkaan ja muun verkoston kanssa

Sosiaalityöntekijätutkimus

- **Pääkysymys:** Mitä mahdollisuuksia ja haasteita sosiaalityöntekijät näkevät vankilasta vapautumisen nivelvaiheen monitoimijaisessa sosiaalityössä rikollisuudesta irrottautumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta? Mikä on digitalisaation merkitys tässä?
- **Tutkimusaineisto:** 19 sosiaalityöntekijähaastattelua, 10 hyvinvointialuetta (aikuissosiaalityö)
- **Menetelmä:** Laadullinen asennetutkimus, FITTE-viitekehystä hyödyntävä abduktiivinen analyysi
 - FITTE olettaa, että teknologian käyttöönoton kannalta olennaista on eri tekijöiden (individuals, tasks, technology, environment) yhteensopivuus.

Yleisiä havaintoja

- Sujuvan vapautumisprosessin kannalta olennaista:
 - Vankilasta tehty riittävän varhainen yhteydenotto, palvelutarpeen arvioinnin käynnistäminen,
 - suunnitelmien yhteensovittaminen,
 - sosiaalitoimen ja vankilan henkilöstön välinen säännöllinen yhteistyö ja sovitut toimintakäytännöt sekä
 - arviointi ja sen käytäntöjen kehittäminen
- Suhdeperustaisuus keskiössä

Digitaalisen sosiaalityön mahdollisuuksia ja haasteita (Tarja Juvonen ym.)

Mahdollisuuksia

- Antaa uusia mahdollisuuksia sosiaalityöhön ym. jo ennen vapautumista
- Mahdollistaa lyhyemmät tapaamiset useammin ja sitä kautta voi tukea asiakassuhteen rakentumista
- Soveltuu erityisen hyvin tietyille asiakasryhmille

Haasteita

- Empatian välittäminen digitaalisesti hankalampaa
- Digitaalisen osallisuuden haasteet: osaamisen haasteet, puuttuvat laitteet, vankilaikana käytön rajoitukset
- Tekniset häiriöt erityisen haitallisia uusien asiakkuuksien tapauksessa
- Tilannearviointi digitaalisesti?

Johtopäätöksiä

Ydinkysymys on, voidaanko luottamuksellista asiakassuhdetta rakentaa digitaalisesti

Tutkimus päättyy suosittamaan hybridikäytäntöjä, joissa digitaalisuus yhdistyy kasvokkaiseen kohtaamiseen tarkoituksenmukaisella tavalla

Juvonen, T., Rantanen, T., Rantala, H., & Suonio, M. (2026). Opportunities and challenges in digital social work with people re-entering society from prison: Qualitative analysis of Finnish social workers' views. *Social Work and Social Sciences Review*, 26(3).

<https://doi.org/10.1921/swssr20252620>

22.5.2026

Volume 21(2)

Byrokraattiset käytännöt ja rajojen ylitykset (Eeva Järveläinen ym., artikkeli arviointiprosessissa)

- Taustalla aiemmat rikostaustaisten haastatteluihin perustuvat tutkimukset, joissa korostuu sitoutuneen ja jopa rajoja ylittävän työntekijän merkitys rikollisuudesta irrottautumisen kannalta
- Sosiaalityöntekijäaineiston perusteella näyttää siltä, että byrokraattisesti määrittynyt työ ja ammattietiikka luovat ristiriitaisia lojaliteetteja, toisaalta suhteessa järjestelmään (mm. lakisääteiset tehtävät) ja toisaalta suhteessa asiakkaaseen (asiakkaan etujen ajaminen)
- Humaani kohtaaminen keino ylittää jännite

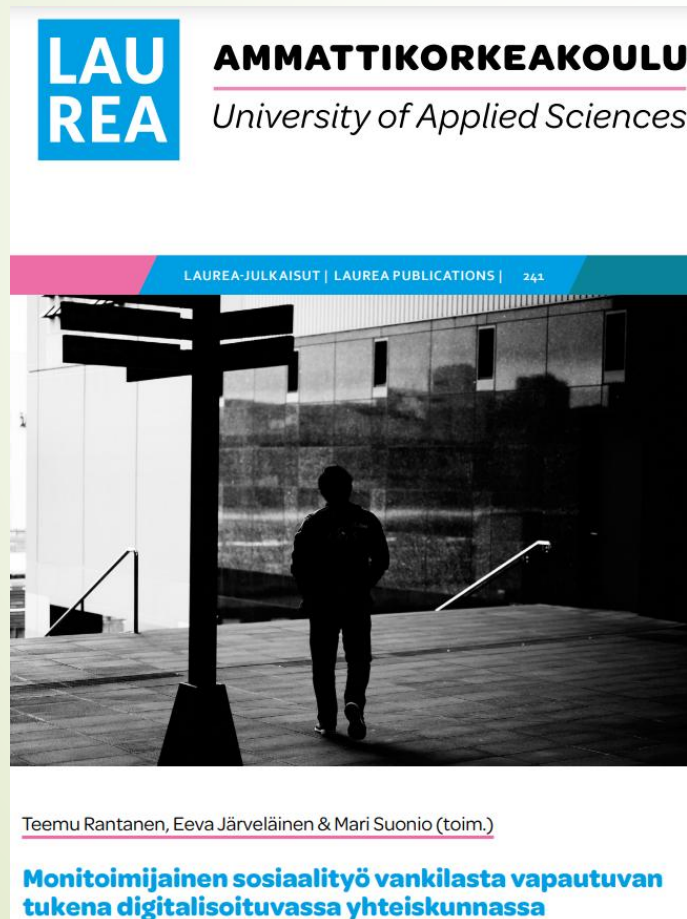

Pohdintaa

- Vankilasta vapautuvat henkilöt ovat ihmisryhmä, joilla on paljon tuen tarpeita, mutta jotka jäävät usein sosiaalityön ja muiden tukipalvelujen ulkopuolelle
- ➔ Selkeä tarve käyttöönottaa toimintatapoja, jotka tukee vankilasta vapautuvien rikollisuudesta irrottautumista
- Digitaalisten välineiden käyttöönotto tarjoaa uusia mahdollisuuksia vapautuvien vankien kanssa tehtävään sosiaalityöhön
- Kehitetty monitoimijaisen sosiaalityön toimintamalli perustuu tutkimukseen, mutta aineistoon rajallinen; lisäksi eri hyvinvointialueiden tilanteet poikkeavat toisistaan
- ➔ Tarvitaan edelleen jatkotutkimusta ja kehittämistä

Lisätietoa

Rantanen, T., Järveläinen, E. & Suonio, M. (toim.) (2025), Monitoimijainen sosiaalityö vankilasta vapautuvan tukena digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Laurea-julkaisut 241. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-735-5>

Monitoimijaisen sosiaalityön toimintamalli vankilasta vapautuvan tukena (VAPAA-hanke), Innokylä.

<https://www.innokyla.fi/fi/toimintamalli/monitoimijaisen-sosiaalityon-toimintamalli-vankilasta-vapautuvan-tukena-vapaa-hanke>

Innokylän palvelut Ohjeita käyttäjille Ajankohtaista INNO KYLÄ Kirjaudu sisään Rekisteröidy FI Hae

ETUSIVU TOIMINTAMALLIT KEHITÄ TOIMINTAMALLEJA KOKONAISUUDET TYÖKALUT HYTE-TOIMINTAMALLIEN ARVIOINTI

TOIMINTAMALLI KEHITTÄMISEN POLKU KEHITTÄJÄT

Monitoimijaisen sosiaalityön toimintamalli ohjaa tunnistamaan vankilasta vapautuvan tuen tarpeet, kokoamaan yksilöllisen tukiverkoston sekä vahvistamaan suunnitelmallista, suhdeperustaista ja monikanavaista sosiaalityötä.

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Yhteistyö, yksilöllisyys, yhdenvertaisuus ja yhteisöt

**Havaintoja sosiaalityön rikollisuudesta irrottautumisen ja yhteiskuntaan
kiinnittymisen tuesta kirjallisuuskatsauksen, kyselyn ja asiakirja-analyysin pohjalta**

Mari Suonio, YTT, yliopistonlehtori, Itä-Suomen yliopisto, 22.5.2026

Osatutkimukset

- Kirjallisuuskatsaus (MS)
 - Kirjallisuuskatsaus, aineistona 41 tutkimusartikkelia eri puolilta maailmaa kysyen aineistolta: millaisia ovat toimivat sosiaalityön tai sosiaalityösidonnaiset käytännöt ja menetelmät vankilasta vapautuvien kohdalla rikollisuudesta irrottautumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen näkökulmista?
- Kartoittava kysely (MS, KS)
 - N=82, Likert-asteikolliset väittämät ja avoimet kysymykset: kartoitettiin hyvinvointialueiden aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien, Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden sekä vankilasta vapautuvien parissa työskentelevien kolmannen sektorin toimijoiden näkemyksiä vankilasta vapautuvien monitoimijaisesta työstä
- Asiakirja-aineisto (KS)
 - valtakunnalliset ja alueelliset strategiat, hallinnolliset asiakirjat ja toimintaa ohjaavat ohjeistukset ja suositukset (yht. 59): miten erilaiset taustauskomukset tai arvot näkyvät vapautumisvaiheen ja vapautuvien vankien kanssa tehtävän sosiaalityön kehittämistä ohjaavissa asiakirjoissa?

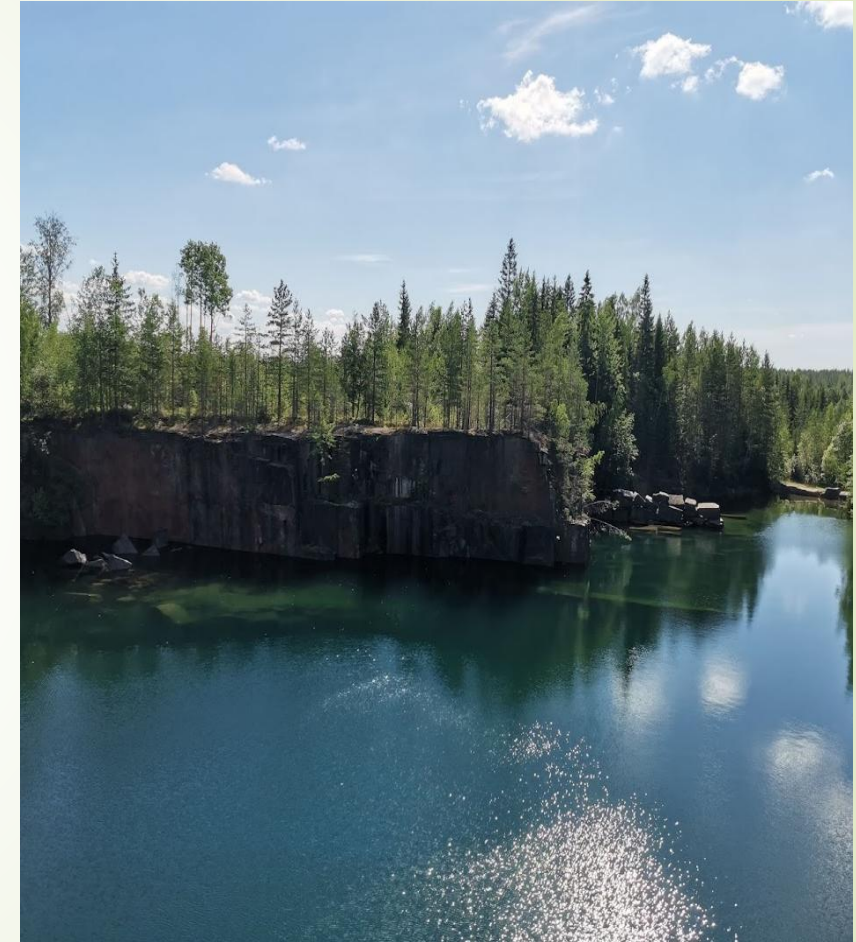
Sosiaalityön interventiot, käytännöt ja menetelmät

- Vapautumisen aikainen ja vapautumisen jälkeen annettava tuki vaihtelevaa ja satunnaista (McNeil & Graham 2018, myös Järveläinen 2022)
- Onnistunut tai ”menestyksekäs” vapautuminen = vankeudenaikaisen toiminnan ja tuen tulisi tähdätä vapautumiseen (Maruna et al. 2004)
- Rikollisuudesta irrottautumisen tukeminen
- Mikä määrittää sitä, milloin on irrottautunut rikollisuudesta ja kiinnittynyt yhteiskuntaan? (Laub & Sampson 2003)
- Hyvinvointialueilla työskentelyn tavoite ja menetelmät kytkeytyvät vain vähän rikollisuudesta irrottautumiseen tai uusintarikollisuuden vähentämiseen
 - Kuitenkin koettiin, että tarvitaan erityisiä työmenetelmiä (vastaajista 85% samaa mieltä/ täysin samaa mieltä)
- Rikoserityisyys – palveluiden yhdenvertaisuus

Intensiiviset ja räätälöidyt yksilölliset palvelut

- Sosiaali- ja terveystalvelut osaksi rangaistusajan suunnitelmaa (Valera et al. 2017)
- Palvelut **riittävän joustaviksi ennen vapautumista**, jotta niillä voi vastata riittävän hyvin yksilöllisiin tarpeisiin (Larsen et al 2019)
- Asuminen, työllistymiseen tähtäävät palvelut ja päihdepalvelut sekä taloudellinen tuki (mm. Bender et al 2016; Mertl 2022; Andersson et al. 2018)
- Tuen **jatkuvuus ja pitkäjänteisyys** (Walton 2022)
- Tarpeenmukaisuus ja oikea-aikaisuus
- Palveluiden yhteensovittaminen

Yhteisöön ja yhteiskuntaan ankkuroivat interventiot ja palvelut

- Mahdollisimman pysyvä ja jatkuva, yhteisöön **kiinnittyvä asuminen** (esim. Hagos et al 2022)
- Sosiaalityö tukemassa yhteisöjä rikostaustaisten **yhteiskuntaan kiinnittymisessä** (Fogel 2021)
- Esimerkiksi asumispalvelut (tuettu asuminen) "siltana" yhteiskuntaan kiinnittymisessä (Pleggenkuhle et al 2016)
- **Yhteisön tuki** siellä, mihin vapautuu ensiarvoisen tärkeää (Kirk et al. 2018)
- Rakenteellinen ja kriittinen sosiaalityö, joka puuttuu yhteiskuntaan kiinnittymisen esteisiin ja hankaluuksiin (Barak & Stebbins 2021)

Monitoimijaisuus ja vuorovaikutus ehkäisemässä syrjäytymistä ja yhteiskunnan ulkopuolelle jäämistä

- **Rakenteelliseen eriarvoisuuteen vaikuttaminen**, kun vastataan kompleksisiin tarpeisiin (Mertl 2022)
- Intersektionaalisuus ja huono-osaisuus (Andersson 2018), huomioiden, mitkä palvelut keskeisiä kompleksisissa tilanteissa
- **Toimiva yhteistyö** toimijoiden välillä lisää kokemusta sosiaalisesta integraatiosta ja kuulumisesta (Haluschka 2020)
 - Kyselyn vastaajista 40% oli sitä mieltä, ettei vankilasta vapautuva saa riittävästi tukea verkostolta
 - Toisaalta, myös 40% omasta työstä vankilasta vapautuvien kanssa nähtiin monitoimijaisena verkostotyönä

Palveluiden oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus

- ***Yhdenvertaisuus*** suhteessa muihin asiakasryhmiin
- Kohtaaminen ja kunnioittava työskentely
- Edellytys toimiviin interventioihin (Bender et al. 2016)
- Työntekijällä tasapaino eri roolien välillä (kontrolli, tuki, "byrokraatti" (Whittle 2017)
- Vapautumisen tuen palvelut ***sulautettuna muihin palveluihin***
 - Vähentää myös stigmaa ja vankeuden negatiivisia vaikutuksia (Grady et al. 2021)

Johtopäätökset 1/2

- Vankilasta vapautuvan asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa tulisi edetä **vapautuvan tarpeet edellä, riittävän ajoissa ja yksilöllisesti.**
- Sosiaalityön interventioissa ja menetelmien osalta keskeisiä ovat **yksilökohtaiset, voimavarakeskeiset ja psykososiaaliset menetelmät**, mutta niiden rinnalla oleellisia ovat yhteisötyö sekä kriittinen ja rakenteellinen sosiaalityö.
- **Yhteisöt tukevat "ankkureina"** yhteiskuntaan kiinnittymisessä lisäten vapautuvan vangin osallisuutta yhteiskuntaan sekä kuulumisen kokemusta.

Johtopäätökset 2/2

- Hyvinvointialueen **työntekijöiden osaamisen kehittäminen ja yhteistyön vahvistaminen muiden toimijoiden kanssa** ovat avainasemassa vankilasta vapautuvien tukemisessa ja heidän integroitumisessaan yhteiskuntaan.
- **Oikeudenmukaisuuden toteutuminen** palveluissa vaatii sekä hyvinvointialueelta että sen verkostolta sitoutumista ja yhteistyön kehittämistä.
- **Yhteistyö eri toimijoiden välillä** mahdollistaa asiakaslähtöisten ratkaisujen löytymisen vankilasta vapautuvan asiakkaan palveluissa.

Lähteet

- Anderson AY, Nava NJ and Cortez P (2018) The Conduits and Barriers to Reentry for Formerly Incarcerated Individuals in San Bernardino. *Journal of Prison Education and Reentry* 5(1): 2–17.
- Barak A and Stebbins A (2021) Anticipated Alienation and Critical Social Work. Ex-Offenders’ Perspectives on Re-entry. *British Journal of Social Work* 2021 (51): 38–56.
- Bender KA, Cobbina JE and McGarrell EF (2016) Reentry Programming for High-Risk Offenders. Insights From Participants. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 60 (13): 1479-1508.
- Fogel SJ, Lersch KM, Ringhoff D and Grosholz JM (2021) Returning Citizens and Point of Entry. Is There a Match? *The Journal of Contemporary Social Services* 102(2): 167-181.
- Gilbert J and Elley B (2015) Reducing Recidivism. An Evaluation of The Pathway Total Reintegration Programme. *New Zealand Sociology* 30 (4): 15–37.
- Grady MD, Ware AN, Meli M, Lee Y and Kregg C (2021) The Perceptions and Needs of Practitioners Working to Promote Smart Decarceration. *Journal of Evidence-Informed Social Work* 18 (4): 429-453.
- Hagos AK, Withall A, Ginnivan NA, Snoyman P and Butler T (2022) Barriers and enablers to health and social services for older prisoners transitioning to community. *International Journal of Prisoner Health* 18 (2): 124-137.
- Halushka JM (2020) The Runaround. Punishment, Welfare, and Poverty Survival after Prison. *Social Problems* 67: 233–250.
- Hunter BA, Lanza AS, Lawlor M, Dyson W and Gordon DM (2016) A Strengths-Based Approach to Prisoner Reentry. The Fresh Start Prisoner Reentry Program. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 60 (11): 1298–1314.
- Järveläinen E (2022) The Multiple Meanings of Social Interaction. Rhetoric analysis on the significance of social interaction between social work professionals and people with history of crime. University of Eastern Finland, Faculty of Social Sciences and Business: Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies, 273.
- Larsen BK, Hean S and Ødegård A (2019) A conceptual model on reintegration after prison in Norway. *International Journal of Prisoner Health*, 15(3): 282–292.
- Kim D-Y and Gayadeen SM (2021) Use of Critical Time Intervention (CTI) to Promote Continuity of Reintegration After Incarceration. *Criminal Justice Review* 46 (3): 281–303.
- Laub JH and Sampson RJ (2003) *Shared Beginnings, divergent lives. Delinquent boys to age 70*. Cambridge: Harvard University Press.
- Kirk DS, Barnes GC, Hyatt JM and Kearley BW (2018) The impact of residential change and housing stability on recidivism: pilot results from the Maryland Opportunities through Voucher Experiment (MOVE). *Journal of Experimental Criminology* 14: 213–226.
- Maruna S, Immarigeon R and LeBel TP (2004) Ex-offenders reintegration: theory and practice. In: Maruna S and Immarigeon R (eds) *After Crime and Punishment. Pathways to offender reintegration*. Cullompton: Willan Publishing, pp. 3-26.
- McNeill F and Graham H (2018) Resettlement, reintegration and desistance in Europe. In: Dünkel F, Pruin I, Storgaard A and Weber J (eds.) *Prisoner Resettlement in Europe*, London: Routledge.
- Miertl J (2022) What Seems to be the Problem? Ex-Prisoners’ Reentry/ Resettlement in the Czech Republic. *Crime & Delinquency*: 1–24.
- Pettus-Davis C, Dunnigan A, Veeh CA, Howard MO, Scheyett AM and Roberts-Lewis A (2017) Enhancing Social Support Postincarceration. Results From a Pilot Randomized Controlled Trial. *Journal of Clinical Psychology* 73 (10): 1226–1246.
- Pleggenkuhle B, Huebner BM and Kras KR (2016) Solid Start: supportive housing, social support, and reentry transitions. *Journal of Crime and Justice* 39(3): 380–397.
- Ricciardelli R (2018) Parolee Perceptions of Case Management Practices during Reintegration. *Victims & Offenders* 13(6): 777-797.
- Valera P, Brotzman L, Wilson W and Reid A (2017) “It’s Hard to reenter when you’ve been locked out”: Keys to offender reintegration. *Journal of Offender Rehabilitation* 56 (6): 412-431.
- Walton H, Tomini SM, Sherlaw-Johnson C, Ng, PL and Fulop NJ (2023’) How is Social Care Provided in Adult Prisons in England and Wales? *British Journal of Social Work* 53: 718-736.
- Whittle TN (2017) Conflict, adaption, and strategic defiance: service providers’ roles in constructing prisoner reentry through role adaption. *Journal of Crime and Justice* 41(3): 276–293.

Lindström, J., & Rantanen, T. (2026).
Kokemusasiantuntijoiden paikannuksia
sosiaalityön ja sosiaalisen tuen
merkityksestä vapautuvien vankien
desistanssin tukemisessa.
Kriminologia, 7(1), 20-37.
<https://kriminologia.journal.fi/article/view/162931>

Kokemusasiantuntijat

- Kokemustoimijaksi tai -asiantuntijaksi voidaan kutsua ihmistä, jolla on omakohtaista kokemusta joko sairastavana, kokeneena, toipuneena, kuntoutuvana, palveluita käyttäneenä tai läheisenä tai omaisena (mm. Hietala & Rissanen 2017).
- Käsite on laajentunut kattamaan monenlaisia vaikeita elämäntilanteita, kuten mielenterveys- ja päihdeongelmat, somaattiset sairaudet, pakolaisuus, köyhyys, syrjintä, työttömyys, asunnottomuus, vankilassa olo sekä sosiaalihuollon ja työllisyyspalveluiden asiakkuus (Hirschovits-Gerz ym. 2019).
- Tässä yhteydessä informanteina on rikos- ja päihdetaustaisia kokemusasiantuntijoita, jotka ovat käyneet kokemusasiantuntijakoulutuksen.

Kokemusasiantuntijoiden roolit

- Kuntoutuja
- Vertainen suhteessa asiakkaisiin
- Asiantuntija suhteessa työntekijöihin

Tutkimuskysymys

Mikä on sosiaalityön merkitys rikollisuudesta irrottautumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta?

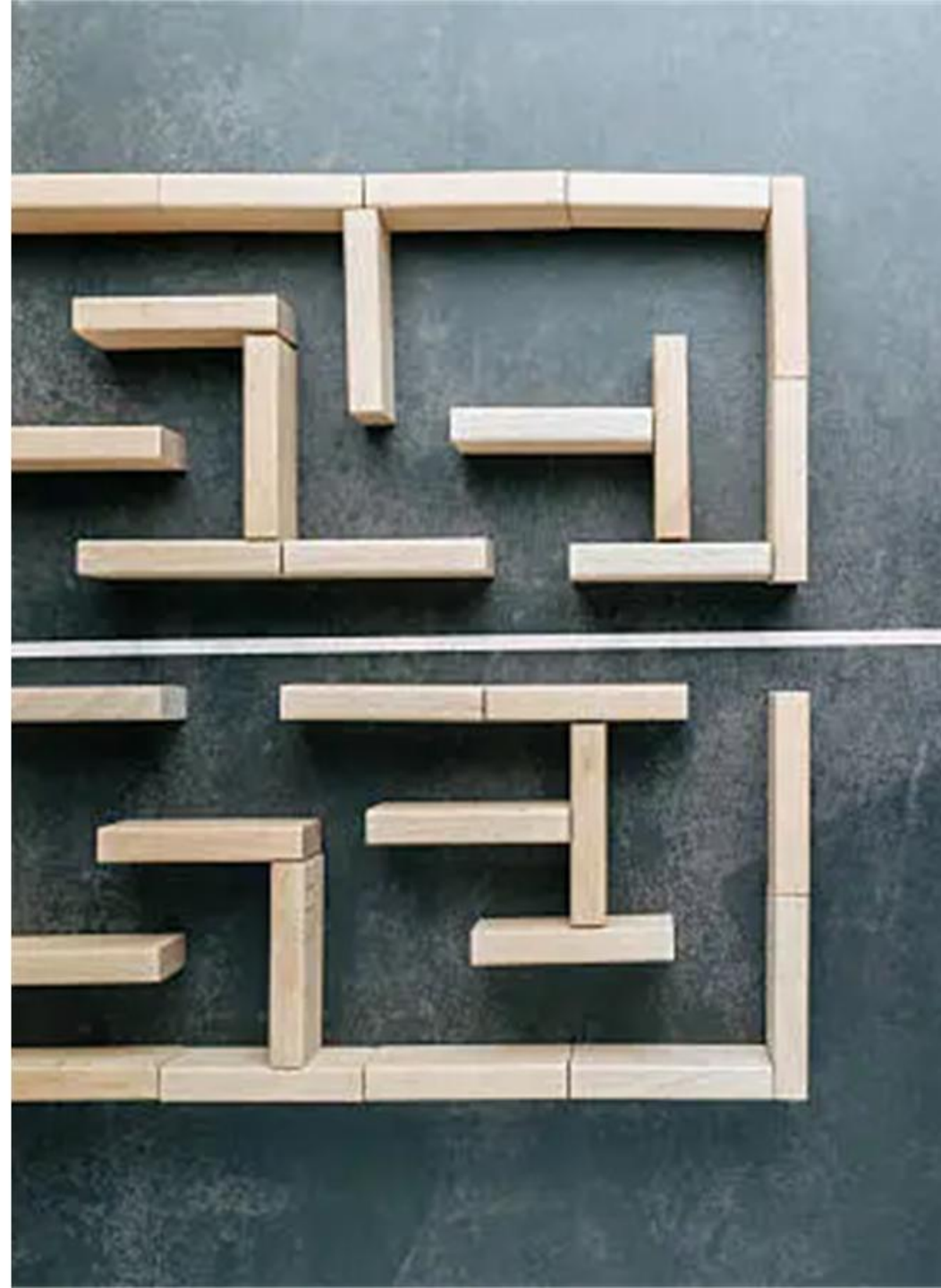
Tutkimusaineisto

- Haastateltaviksi valittiin henkilöitä, jotka olivat osallistuneet vuosina 2018–2020 toteutettuun Keijo-kokemusasiatuntijakoulutukseen. Koulutus oli suunnattu rikos- ja päihdetaustaisille henkilöille, joiden toipuminen oli edennyt ja jotka tavoittelivat koulutukseen tai avoimille työmarkkinoille siirtymistä. Koulutuksen oli kyseisenä ajanjaksona suorittanut yhteensä 70 henkilöä (Schellhammer-Tuominen & Salmi 2020, 104). Tutkimukseen osallistujia rekrytoitiin sosiaalisen median kautta sekä vertaiskouluttajien henkilökohtaisten kontaktien avulla.
- Haastatteluihin osallistui 20 henkilöä, joista neljä oli naisia ja kymmenen miehiä. Osallistujien ikä vaihteli 29 ja 57 vuoden välillä ja keski-ikä oli 41,5 vuotta. Osa haastateltavista oli uusiutunut rikoksia, kun taas toisilla taustalla oli vain yksi vankeustuomio tai sakkovankeus.

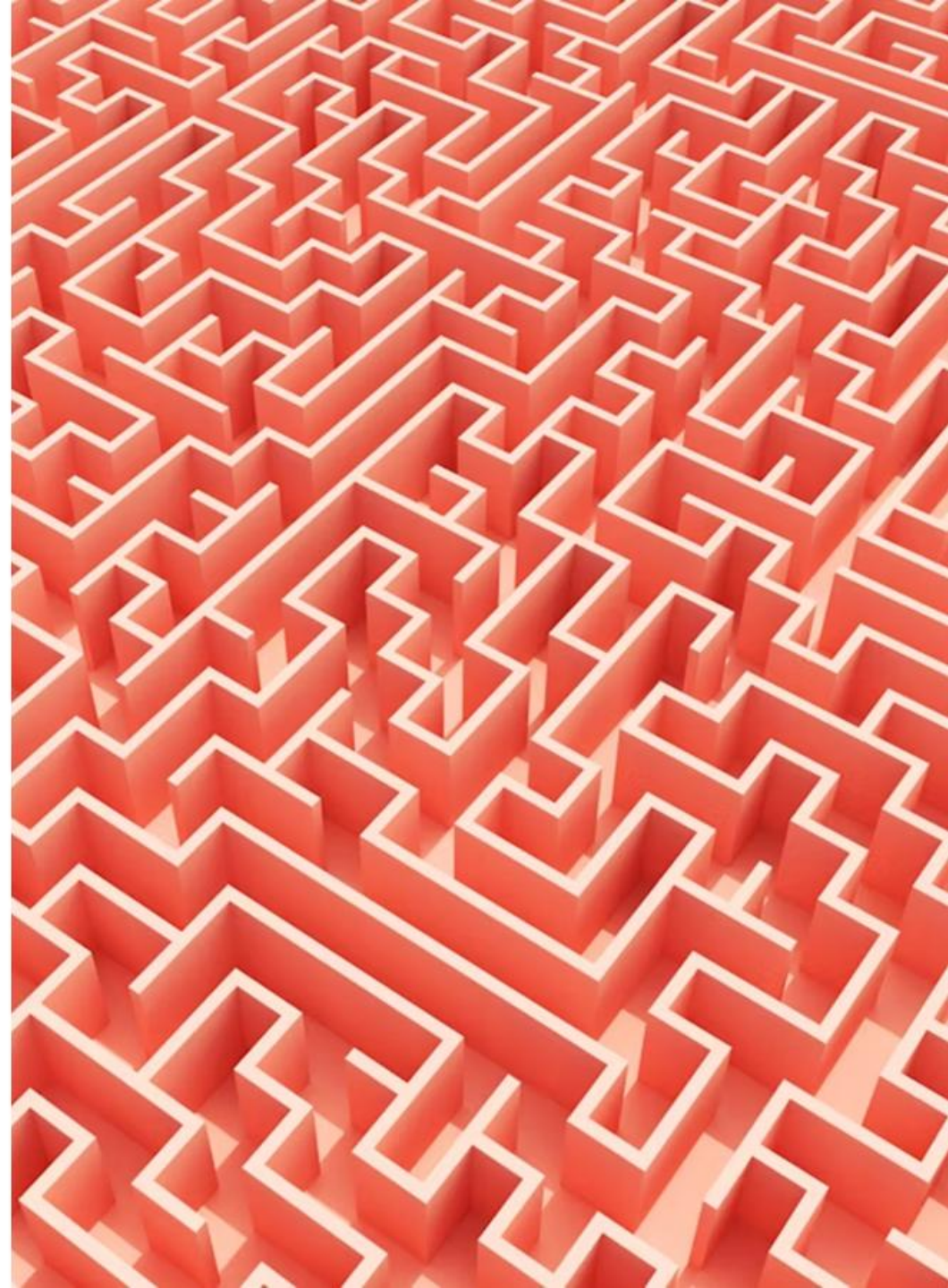

Metodologiset lähtökohdat

- Tutkimuksen metodologisen lähtökohtana toimii realistiseen perinteeseen perustuva CAIMeR-teoria (Blom & Morén, 2010), jossa kiinnostuksen kohteena on intervention aiheuttaman muutoksen ohella myös muita tekijöitä. Teoria tarkastelee toimijoita, interventioita, mekanismeja, tuloksia ja kontekstia.
- Aineisto analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin (Tuomi & Sarajärvi, 2018) avulla käyttäen lähtökohtana CAIMeR-teoriaa.
- Analyysin ensimmäisessä vaiheessa haastatteluteksteistä tunnistettiin ja CAIMeR-teorian mukaisesti toimijat, interventiot, mekanismit, tulokset ja kontekstit.
- Tämän jälkeen haastatteluaineistoa tarkasteltiin tasojen näkökulmasta erottamalla toisistaan mikro-, meso- ja makrotasolle liittyvät aineisto-osat.
- Seuraavaksi siirryttiin aineistolähtöiseen analyysiin ja tunnistettiin kuhunkin tasoon liittyvät sisällölliset alaluokat, jotka edelleen yhdistettiin yläluokiksi. Tätä kautta muodostui viisi yläluokkaa: asiakastyöntekijäsuhde (mikrotaso), toimintatavat ja palvelut (mesotaso), rangaistusten täytäntöönpano (makrotaso), digitalisaatio (makrotaso) sekä rikostaustaisille suunnattujen palveluiden organisointi (makrotaso).

Lopuksi analyysissä hyödynnettiin Kivipellon ja Matthiesin (2024) käyttämää CAIMeR-teoriaan pohjautuvaa analyttisen erittelyn mallia. Aineistoa tarkasteltiin analyttisesti, ja siitä tunnistettiin desistanssia tukevia ja heikentäviä mekanismeja, minkä jälkeen analyysiä syvennettiin vertailemalla toimija- ja kontekstitason roolia desistanssin tukemisessa. Sosiaalityön rakenteita ja toimintaympäristöä muovaavat erilaiset mekanismit, jotka voivat haastaa ja jopa rajoittaa mikrotason sosiaalisten mekanismien toimintaa (Matthies ym., 2021, s. 194–195).

Taulukko 1. Tasot, alaluokat ja yläluokat.

Taso	Alaluokat	Yläluokat
Mikrotaso	<ul style="list-style-type: none">- Reflektiivisyys- Ennakkoluulot- Byrokraattisuus	Asiakastyöntekijäsuhde
Mesotaso	<ul style="list-style-type: none">- Desistanssin tukeminen- Kontrollitoimet- Viranomaisvalta- Vertaisuuteen perustuvat toimintatavat- Yksilökohtaiseen tukemiseen liittyvät toimintatavat- Palveluiden saavutettavuus	Toimintatavat, palvelut
Makrotaso	<ul style="list-style-type: none">- Rangaistusaikasuunnitelmaan ja vapautumiseen liittyvät palveluiden katkokset- Keskitetyt palvelut- Ymmärrys rikostaustaisten ihmisten erityiskysymyksistä-Kohtaamistyön väheneminen-Yhteistyörakenteiden digitalisoituminen-Digiosallisuuden haasteet	<ul style="list-style-type: none">Rangaistusten täytäntöönpanoRikostaustaisille suunnattujen palveluiden organisointiDigitalisaatio

Kokemusasiantuntijoiden
paikannuksia sosiaalityön
ja sosiaalisen tuen
merkityksestä
vapautuvien vankien
desistanssin
tukemisessa

Yhtenä desistanssin tukemista estävänä voimana kokemusasiantuntijat toivat esille, että sosiaalityöntekijällä koettiin olevan ennakkoluuloja rikostaustaisia ihmisiä kohtaan.

”Mut pyydettiin sosiaalityöntekijän juttusille, ja sit se alotti sen tapaamisen sillai, että se vaan sano, että (vangitsemisvuosi). Ja sit mä, et niin, että mä menin vankilaan sillon. Ja sit se vaan vastas mulle, että niin, ja sulla on lapsi. Niinku et se oli ihan hirveen hyökkäävä ja semmosta, että keskitty siihen menneisyyteen ja siihen, että mä oon äiti.” H16

Aineistossa sosiaalityötä toteuttaviksi henkilöiksi nimettiin myös vartijat, erityisohjaajat, sosiaalityöntekijät vankilassa ja rikosseuraamustyöntekijät yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Vaikka suhde näihin rakentui osana rikosseuraamusta, työskentelyssä korostui reflektiivinen ja asiakasta tukeva työote, jossa keskeistä oli päihteiden ja rikosten puheeksi ottaminen sekä kuntoutustarpeen esille tuominen. Desistanssin näkökulmasta keskeistä työskentelyssä oli yksilöiden motivoiminen muutokseen ja heidän luottamuksensa vahvistaminen oman muutoksen mahdollisuuteen.

”Tällä viimeisellä tuomiollahan sain apua. Sinne oli tullut uus ohjaaja, joka oli ollut vaan vähän aikaa. En muista ny enää nimeä. Siel oli (vankilassa) semmonen tulo- ja retkahdusosasto, niin mä menin sinne heti, koska seulat oli mitä oli. Mä olin siel suht aktiivinen. Siel puhuttiin päihteistä. Siel oli tosi hyvä työntekijä. Se oli niinku vartija, mut se oli entinen sosiaalityöntekijä. Se alkoi mua auttaa sillai. Ekaa kertaa mieleen nous oikeesti, et vois olla tämmöinen paikka sulle ku (kuntoutus), että kiinnostaisko. Alko alusta asti siitä puhuu. Ohjas mut sinne (vankilan jälkeinen kuntoutus). Se on ollut kaikista tärkein.” H9

Eräs naispuolinen kokemusasiantuntija kuvasi kolmannen sektorin roolia seuraavasti:

”Sosiaalityö sosiaalityönä. En mä oikeesti haluu niilt mitään. Mä en hae sieltä yhtään mitään, koska mä en haluu niiltä yhtään mitään. Mä tiedän, et se vastapainona tulee valitettavan usein kaikkee, joka taas vaikeuttaa sitä desistanssia, muitten pysymistä omassa elämässä. Mutta on kolmas sektori, järjestöyöntekijät, vapaaehtoistoiminta. Vertaistukiryhmät, ne ei oo silleen viranomaistahoja.” H18

Haastateltavien kokemusten mukaan järjestöjen tarjoamat matalan kynnyksen palvelut ovat helposti saavutettavia ja usein yksilöllisesti räätälöityjä vankilasta vapauteen. Tämä on desistanssin tukemisen kannalta mahdollistava voima. Lisäksi järjestötyössä tarjoutuu mahdollisuuksia saada myös vertaistukea elämänmuutoksen tekemiseen.

”Se, mikä (desistanssissa) tukee on se, et mul on sitä vertaistukee ja samankaltaisii ihmisii, jotka on vuosikymmentolkulla pystynyt oleen tekemättä rikoksii. Hairahtamatta vanhoihin tapoihin. Et ne pystyy siin yhteiskunnas toimiin, niin kyl mäkin silloin pystyn.” H18

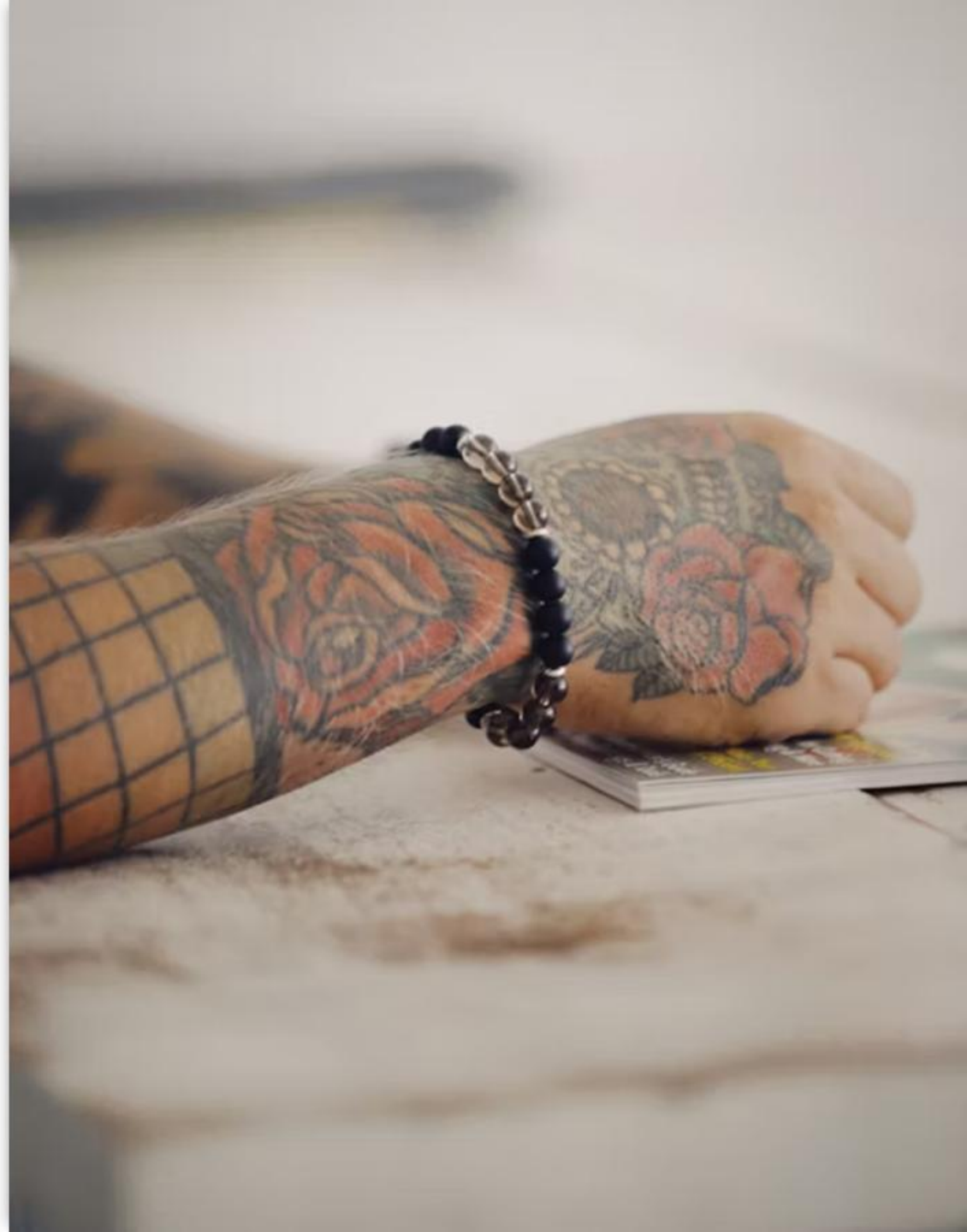
Johtopäätöksiä 1

- Tutkimus tuo esille, että vapautuvien vankien suhteet työntekijöihin ja sosiaalityö näyttäytyivät eri tavoin eri toimintaympäristöissä. Tutkimustuloksien valossa näyttää siltä, että rikollisuudesta irrottautumista tukevin mekanismeina tunnistettiin etenkin vankilan kuntouttavilla osastoilla reflektiivinen tuki, joka edesauttoi yksilöiden muutostyöskentelyä ja luottamusta kykyyn muuttua. Järjestöjen työskentelyssä erityisesti vertaisilla oli keskeinen rooli rikoksetoman elämäntavan tukemisessa vankeuden jälkeen.
- Kunnallisessa sosiaalityössä korostui kontrolli, mikä tuki päihtettömyyttä. Kokemusasiantuntijat itse puhuivat sosiaalityöstä laajassa merkityksessä, joka kattaa moninaisen heille tarjotun sosiaalisen tuen, muun kuntoutuksen sekä vertaisilta saadun tuen.

Johtopäätöksiä 2

- Hieman paradoksaalisesti erilaiset rikosseuraamukseen liittyvät toimenpiteet näyttäisivät olevan tämän tutkimuksen valossa helpommin hyväksyttäviä, kun taas vankeuden jälkeiseen sosiaalityön tukeen sisältyvä kontrolli näyttää tuovan jännitteitä asiakkaan ja työntekijän väliseen suhteeseen.
- Rikosseuraamukseen sisältyvä kontrolli on ilmeistä, mutta sosiaalityö tarjotaan asiakkaalle tukena, jolloin kontrolli nostaa esiin kritiikkiä. Samaten kritiikkiä korostaa kontrollin kohteena oleminen, kun on jo vapautunut vankilasta.

Lähteet

- Blom, B. & Morén, S. (2010). Explaining social work practice—The CAIMeR theory. *Journal of social work*, 10(1), 98–119.
- Hietala, Outi & Rissanen, Päivi (2017). Yhteiskehittäminen uudenlaisen vastavuoroisuuden virittäjänä. Teoksessa Anneli, Pohjola, Maarit, Kairala, Hannu Lyly, Asta Niskala (toim.). *Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveyspalveluissa*. Vastapaino, Tampere
- Hirschovits-Gerz, T., Sihvo, S., Karjalainen, J., & Nurmela, A. (2019). Kokemusasiatuntijuus Suomessa: Selvitys kokemusasiatuntijakoulutuksen ja-toiminnan käytännöistä.
- Kivipelto, M., & Matthies, A. (2024). What enables 'real social work' in adult social work? Examining mechanism-based explanations. *European Social Work Research*, 2(1), 53-68.
- Matthies, A., Svenlin, AR., Rantamäki, N., Viitasalo, K. (2021). Aikuissosiaalityössä vaikuttavat sosiaaliset mekanismit. Teoksessa: Matthies A, Svenlin A, Turtiainen K, (toim). *Aikuissosiaalityö: tieto, käytäntö ja vaikuttavuus*. Helsinki: Gaudeamus, 189–202.
- Schellhammer-Tuominen, M., & Salmi, E. (2020). KEIJO-hanke työllistymistä edistämässä. Teoksessa E. Salmi, J. Lindström, & M. Schellhammer-Tuominen (toim.), *Maailma tarvitsee Keijoja. Näkökulmia rikos- ja päihdetaustaisten kokemusasiatuntijuudesta* (s. 100–109). (Laurea julkaisut 151).
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (uudistettu laitos). Helsinki: Tammi.

Kokemusasiantuntijakoulutus
polkuna rikollisuudesta
irrottautumiseen

Kokemusasiantuntijatyytit

- Tyypit ovat suoraan haastatteluaineistosta rakentuneita konstruktioita, jotka kuvaavat erilaisten rikollisuudesta irrottautumisen prosessien variaatioita.
- Rikollisuuteen palanneen tyytin osalta luokittelu perustuu pitkälti sekundaariaineistoon, sillä rikolliseen elämäntyyliin palanneita oli vaikea tavoittaa haastateltaviksi.

Pyöröovi-irtaantujat

“... Puhutaan aina osallisuudesta. Moni ei tajua, että rikollisuutta isompaa osallisuutta ei voisi ollakaan.”

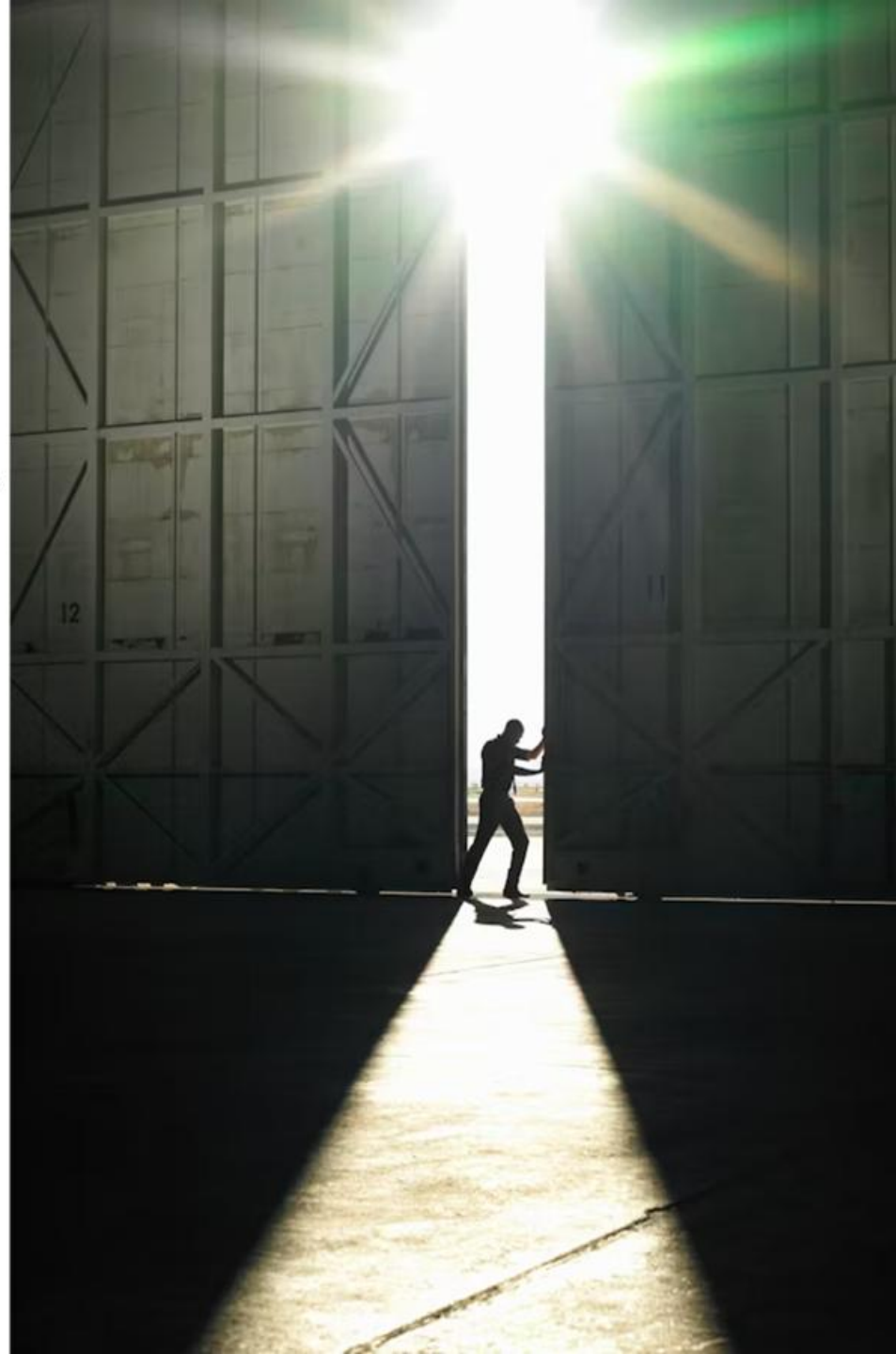
– H1

Taustakuvaus

- Irttaantuminen rikollisuudesta tapahtui eri reittejä: päihdekuntoutus, vankilasta vapautuminen, vertaisryhmät.
- Rikollinen elämäntapa tarjosi identiteetin, osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden – irrottautuminen oli vaikeaa.

Keskeiset piirteet

- Rikollisuuden jälkeinen osallisuuden menetys koettiin raskaana.
- Vertaisryhmien merkitys väheni ajan myötä.
- Parisuhteet toisten addiktien kanssa toivat riskejä toipumiselle.
- Satunnaiset rikokset ja päihteiden käyttö jatkuivat osalla.
- Lastensuojelun interventiot ja työllistyminen tukivat irttaantumista.

Uuden identiteetin rakentajat

“On niin parempi olla siellä kokemusasiantuntijapuolella.”– H16

“Mä en ymmärrä miksi mua on sanottu kokemusasiantuntijaksi, kun mä oon tehnyt ihan samoja hommia.”– H13

Taustakuvaus

- Ennen koulutusta rikoksettomia ja päihteettömiä, mutta kokivat ulkopuolisuutta yhteiskunnassa.
- Rikollinen identiteetti vaikutti pitkään minäkuvaan.
- Kokemusasiantuntijuus tarjosi väylän uuden, hyväksytyin identiteetin rakentamiseen.

Keskeiset piirteet

- Rajan vetäminen rikollisen ja kokemusasiantuntijan roolin välillä oli tärkeä osa muutosta.
- Työllistyminen toi arvostusta, mutta kokemusasiantuntijuus alkoi tuntua rajoittavalta.
- Haluttiin siirtyä ammattilaiseksi muiden rinnalle, ei jäädä kokemusasiantuntijoiksi.

Yhteiskuntaan integroituneet

”Kaikennäköiset viranomaiset, ministeriöt, Onnettomuustutkintakeskukset, kaikki perkeleet, niin niihin jotenkin olen onnistunut soluttautumaan silleen. Oon ihan täysin vaihtanut puolta, niin sanotusti. On ihan käsittämätöntä, että kun joku tulee moikkaamaan sua kadulla, niin se on joku sisäministeriön tyyppi, eikä se ole enää tavallaan, tiedätkö noi vanhat kaverit. Tuntuu siltä, että on lonkerot aika syvällä tässä yhteiskunnassa nykyään.” H15

Taustakuvaus

- Pitkän yhteisökuntoutuksen jälkeen siirtyivät kokemusasiantuntijakoulutukseen.
- Rikos- ja päihdetaustasta huolimatta siirtyivät yhteiskunnallisesti merkittäviin tehtäviin.

Keskeiset piirteet

- Kokemusasiantuntijuus mahdollisti siirtymän virallisiin ja arvostettuihin rooleihin.
- Opintojen jatkaminen korkeakoulussa vahvisti asiantuntijuutta ja yhteiskuntasuhteita.
- Kokemusta hyödynnettiin erityisesti sosiaali- ja terveysalalla.

Rikollisuuteen palanneet

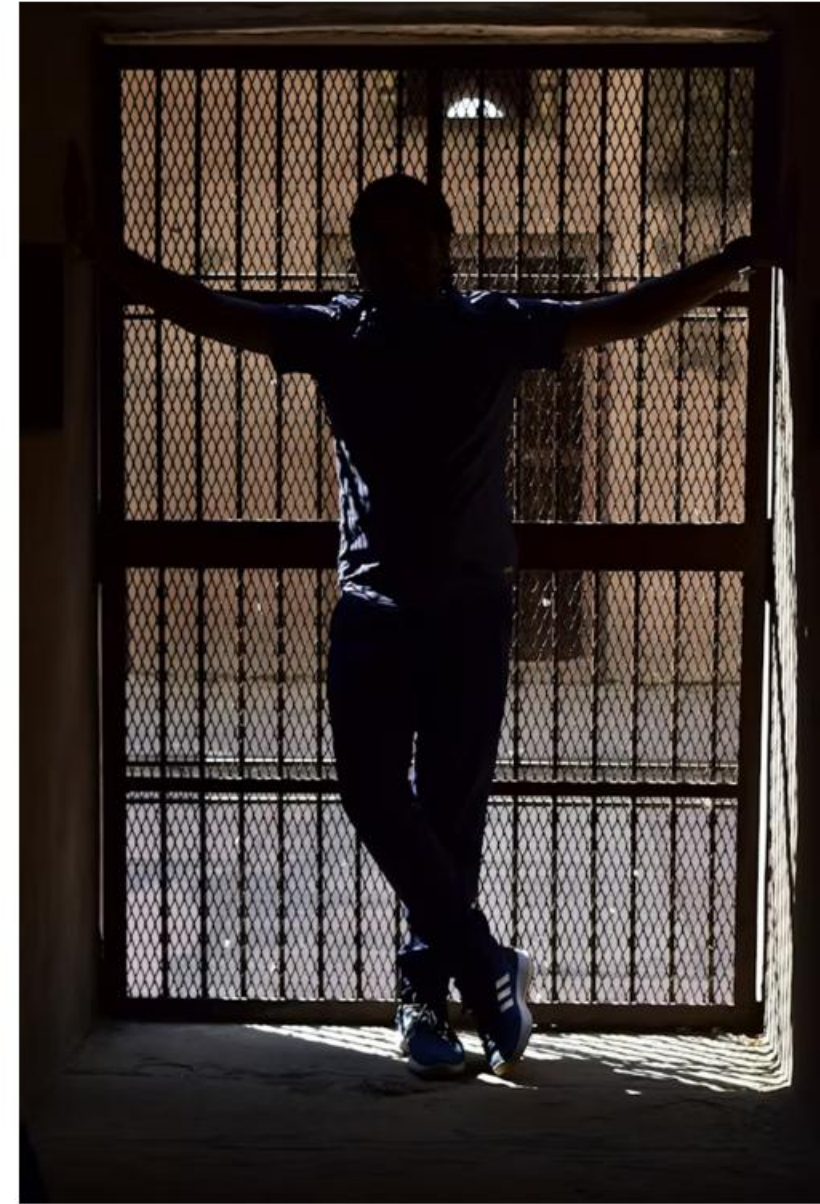
“Sit kun työsuhde meni poikki, niin oikeastaan ei ollut syytä olla käyttämättä mitään.” – H19

Taustakuvaus

- Raitistuminen ja irrottautuminen rikollisuudesta tapahtui vankeudessa.
- Koulutus tarjosi mahdollisuuden työhön ja esiintymisiin, mutta odotukset eivät vastanneet todellisuutta.
- Työelämän paineet, ulosotto ja pettymykset johtivat päihteiden käyttämiseen ja rikoksien tekemiseen.

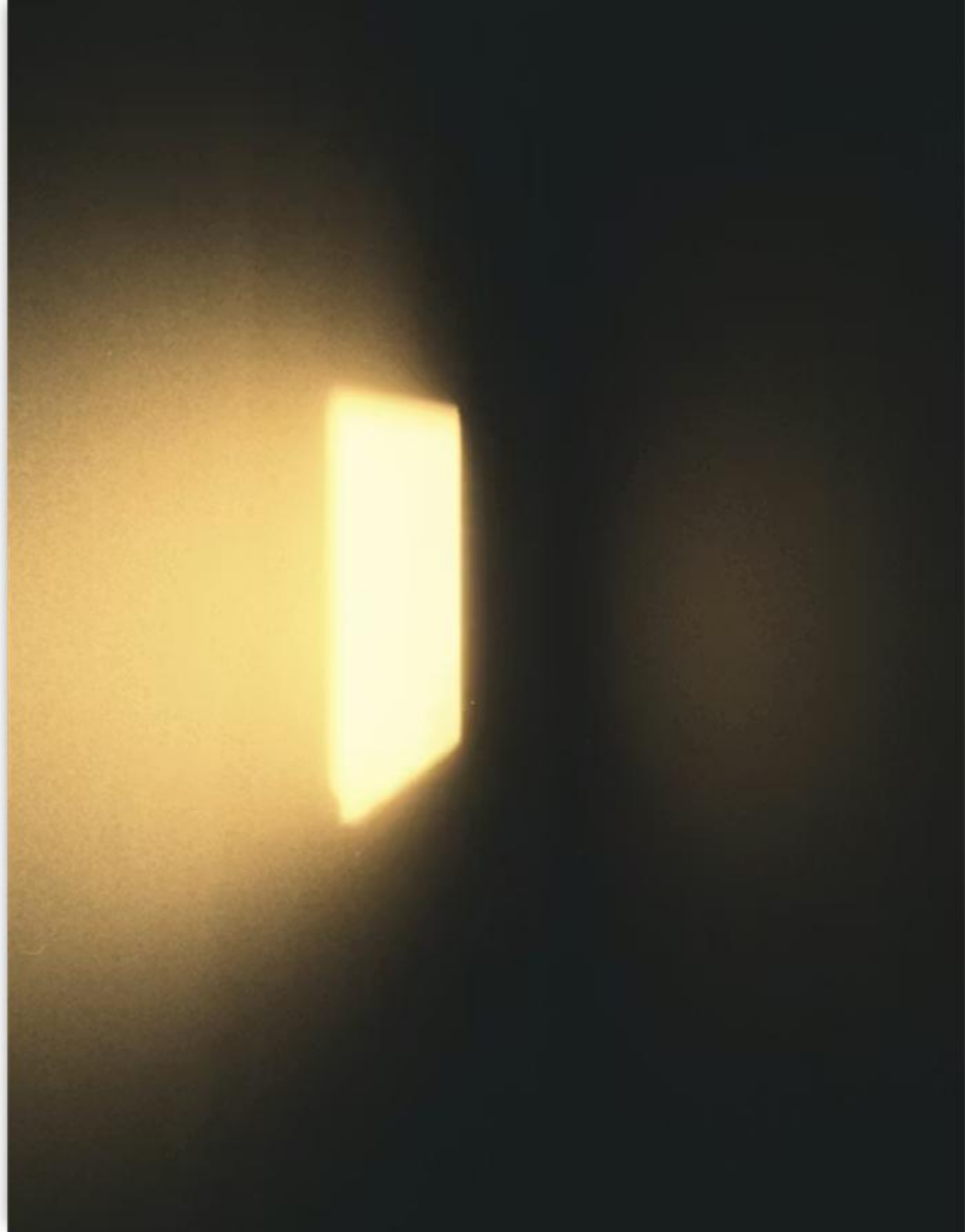
Keskeiset piirteet

- Osallistuminen kuntoutusohjelmiin ja NA-ryhmiin jäi pinnalliseksi.
- Uskonto toi hetkellistä motivaatiota muutokseen.
- Työsuhteiden katkeaminen johti toivottomuuteen ja retkahdukseen.
- Osa sai uusia vankeustuomioita

Johtopäätöksiä 1

- Tutkimustulosten valossa näyttää siltä, että kokemusasiantuntijakoulutus ja kokemusasiantuntijana toimiminen voivat edistää rikos- ja päihdetaustaisten henkilöiden siirtymää työelämään ja koulutukseen. Ennen kokemusasiantuntijakoulutusta vain kahdella (2/20) tutkimukseen osallistuneella henkilöllä oli pidempiaikaista työkokemusta, mutta haastatteluhetkellä kaikilla oli vähintään vuosi työkokemusta ja kolme neljäsosaa heistä oli työssäkäyviä. Lisäksi yhdeksän heistä opiskeli ja viisi suoritti korkeakouluopintoja.
- Haastatellut kokemusasiantuntijakoulutukseen osallistuneet henkilöt edustivat erilaisia irtaantujatyyppejä. Ensimmäinen tyyppi koostui kokemusasiantuntijoista, joilla oli puutteita elämänhallinnassa ja jotka kävivät jatkuvaa kamppailua rikoksettoman ja rikoksia tai päihteitä sisältävän elämäntavan välillä. Toiselle tyypille koulutus tarjosi työvälineitä identiteettityöhön, mutta heidän kohdallaan haasteena oli siirtyminen kokemusasiantuntijasta ammattilaiseksi. Kolmas tyyppi oli onnistunut integroitumaan yhteiskuntaan ja rakentamaan vakaata, rikoksetonta elämää kokemusasiantuntijana toimimisen kautta. Heille kokemusasiantuntijana toimiminen oli tarjonnut mahdollisuuden osallistua yhteiskunnallisesti merkitykselliseen työhön. Viimeisen tyyppin muodostivat henkilöt, jotka raitistuivat vankilassa mutta eivät kyenneet ylläpitämään päihteetöntä ja rikoksetonta elämäntapaa koulutuksen jälkeen.

Johtopäätöksiä 2

- Kokemusasiantuntijarooli voi tukea identiteetin rakentumista ja tarjota merkityksellisen sekä hyväksytyin aseman.
- Samalla kokemusasiantuntijuus sisältää jännitteen:
 - Identiteetti on sidoksissa rikostaustaan
 - Legimiteetti voi perustua menneisyyteen
- Tertiaarinen desistanssi (osallisuus, hyväksyntä) keskeinen onnistumisen näkökulmasta

Lähteet

- Hietala, Outi & Rissanen, Päivi (2017). Yhteiskehittäminen uudenlaisen vastavuoroisuuden virittäjänä. Teoksessa Anneli, Pohjola, Maarit, Kairala, Hannu Lyly, Asta Niskala (toim.). Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystaloudissa. Vastapaino, Tampere
- Hirschovits-Gerz, T., Sihvo, S., Karjalainen, J., & Nurmela, A. (2019). Kokemusasiantuntijuus Suomessa: Selvitys kokemusasiantuntijakoulutuksen ja-toiminnan käytännöistä.
- Meriluoto, T. (2016). Kokemusasiantuntijuus ohjaavana ja voimaannuttavana hallintana. In M. Nousiainen & K. Kulovaara (Eds.), Hallinnan ja osallistamisen politiikat (pp. 65–96). SoPhi.
- Palukka, H., Tiilikka, T., & Auvinen, P. (2019). Kokemusasiantuntija sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä – osallisuuden mahdollistaja vai osallistamispolitiikan edustaja. Janus, 27(1), 21–37. <https://doi.org/10.30668/janus.66252>
- Rissanen, Päivi (2013). Mitä on kokemusasiantuntijuus? Teoksessa Falk, Hanna, Kurki, Marjo, Rissanen, Päivi, Kankaanpää, Sini, Sinkkonen, Niina 2013: Kuntoutujasta toimijaksi - kokemus asiantuntijuudeksi. THL:n Raportteja 39/2013, 14–15. <http://www.julkari.fi/handle/10024/110670>
- Schellhammer-Tuominen, M., & Salmi, E. (2020). KEIJO-hanke työllistymistä edistämässä. Teoksessa E. Salmi, J. Lindström, & M. Schellhammer-Tuominen (toim.), Maailma tarvitsee Keijoja. Näkökulmia rikos- ja päihdetaustaisten kokemusasiantuntijuudesta (s. 100–109). (Laurea julkaisut 151).

Kiitos!

Teemu Rantanen
teemu.rantanen@laurea.fi

Mari Suonio
mari.suonio@uef.fi

Janika Lindström
janika.lindstrom@laurea.fi

